

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 47

Eesti, videosild

Esmaspäev, 23. märts 2020

Algus 11.10, lõpp 11.42

Juhataja: Erki Savisaar (esimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Yoko Alender, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Mart Võrklaev

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudus: Peeter Ernits

Kutsutud: Maaeluministeeriumi kalamajandusosakonna juhataja Ain Soome, Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna nõunik Eva Suurkaev ning veeosakonna peaspetsialist Hendrik Põldoja, Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna nõunik Tiina Kuusmann (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Keskkonnakomisjoni algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (109 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Kollektiivne pöördumine „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035“ vastuskirja heakskiitmine

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (23.03.2020-27.03.2020) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 23.03.20 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Keskkonnakomisjoni algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (109 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Kollektiivne pöördumine „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035“ vastuskirja heakskiitmine

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Yoko Alender, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar, Mart Võrklaev).

2. Keskkonnakomisjoni algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (109 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Erki Savisaar rääkis, et eelnõu läbis 10.12.2019. esimese lugemise ja muudatusettepanekute

esitamise tähtjaks 27.12.2019 muudatusettepanekuid ei esitatud. Vahepeal on koos käinud töörühm, millest on osa võtnud Keskkonnaministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Maaeluministeeriumi ametnikud ja Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna nõunik ning koostöös on valminud eelnõu §1 uus tekst.

Eva Suurkaev ütles, et Keskkonnaministeeriumi ettepanek on täiendada keskkonnatasude seaduse §2 ehk keskkonnatasude kehtestamise lähtealuseid ning lisada sinna täiendavalt, et lisaks muudele alustele võetakse kehtestamisele ja rakendamisele aluseks ka keskkonnakasutuse eesmärk ja viis. Sellest lähtuvalt tehakse ettepanek muuta keskkonnatasude seaduse §17 lõige 2 ja sõnastada see järgmiselt: „Saastetasu ei rakendata, kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1-4 nimetatud aineid ja ühendeid viiakse veekogusse, põhjavette või pinnasesse elusorganismide, sealhulgas taimede, loomade ja seente kasvatamiseks.“. Mõtte on laiendada põhimõtet mitte ainult vesiviljelusele, vaid ka laiemalt.

Tiina Kuusmann sõnas, et esialgse sõnastuse puhul tekkis kahtlus riigiabi olemasolu kohta ning oleks pidanud taotlema Euroopa Komisjonilt riigiabi luba. Koostöös kõikide osapooltega jõuti ühiselt järeldusele, et on vaja muuta eelnõu sõnastust ning Keskkonnaministeeriumi välja pakutud uus sõnastus on riigiabi riski kohapealt rohkem maandatud. Põhimõtteks on, et riigiabiks ei loeta maksusoodustust juhul, kui on täidetud nõue, mille kohaselt on maksuvabastus süsteemiomane (tuleneb süsteemi loogikast). Konkreetsel juhul on laiendatud maksuvabastust lisaks vesiviljelejatele ka teistele elusorganismide kasvatavatele isikutele ning neile laieneb ühtne põhimõte, et kui keskkonnatasude eesmärgiks on vähendada saasteainete sattumist keskkonda ja siis antud juhul, kui saasteaineid kasutatakse toitainetena ning elusorganismid tarbivad või töötlevad need ümber, siis see saasteaine ei satu keskkonda algsel kujul, vaid ümbertöödelduna. Pealegi pole looduslikke protsesse võimalik juhtida ja on raske kindlaks määrata, mil määral need toitained ära tarvitatakse, vaid eeldus on, et tarvitatakse ära ja nad ei jõua algselt keskkonda. Kuna keskkonnatasude eesmärk on vähendada keskkonnamõjusid, et saaste ei satuks keskkonda ega jääks sinna, siis antud juhul on see erisus, et kuna saasteained tarbitakse ära või töödeldakse ümber (nad sellisena keskkonda ei jää), siis saastetasu eesmärk vähendada saastet on sellisena täidetud ja näiteks vesiviljelejate võrdlemine saastajatega, kes paiskavad vahetult saastet keskkonda, mis sellisena sinna ka jääb, samuti nende maksustamine pole võimalik, see on teine olukord. Eelnõu uue sõnastuse puhul ja seaduse eesmärgi muutmisega on riigiabi risk minimaliseeritud ning Euroopa Komisjonist pole vaja hakata taotlema riigiabi luba.

Heiki Kranich avaldas arvamust, et algselt sooviti lahendada vesiviljelejate probleemi, et nad ei oleks ebavõrdses olukorras võrreldes naaberriikidega. Praeguse sõnastusega ollakse laiendatud liigselt osapooli ning see pole olnud seaduseelnõu algne eesmärk. Samuti tekib probleem, kui nimetatud aineid viiakse põhjavette loomade ja seente kasvatamiseks, siis mitte miski ei taga seda, et ei tegeleta üleväetamisega ja kedagi ei saa sel juhul trahvida. Seega antud eelnõu sõnastus pole saaste piiramise eesmärgiga seotud.

Erki Savisaar soovis teada, kuidas rakendub kontrollmehhanism, et ei tegeletaks üleväetamisega. **Ain Soome** vastas, et nõuded määratakse keskkonnaloaga ja kui loa tingimusi rikutakse, siis veeseaduses on ette nähtud sanktsioonid. **Hendrik Põldoja** lisas, et väetamisele veeluba ei anta ning selle reguleerimine toimub veeseaduse sätete alusel, kus on ette nähtud piirnormid, kui palju tohib hektari kohta sõnnikuga lämmastikku anda. On olemas keskkonnaministri määrus, kus on kirjas kultuuride kaupa, kui palju tohib väetiseid anda hektari kohta, et saada teatud kogus saaki. Väetamine on teiste sätetega reguleeritud, samuti valmib kohe vesiviljeluse määrus, mille järgi hinnatakse ära konkreetse majandi piirkonna keskkonnataluvus ja sellest sõltuvalt lubatakse piirkonnas kasvatada teatud kogus toodangut ning arvutatakse ümber sööda kogus, mida tohib kasutada ning see määratakse veeloaga.

Heiki Kranich sõnas, et antud tekstist ei tule välja, et eelnõu oleks seotud veeloa või

keskkonnaloaga ning mis juhtub siis, kui ületatakse veeloaga lubatud piirnorme. **Hendrik Põldoja** rääkis, et kui Keskkonnainspeksioon tuvastab kalakasvatajatel käitamispäevikus või aastaaruandluseandmete järgi rikkumisi, siis rakendub veeseaduse kohane karistussäte. **Heiki Kranich** uuris, kus on seaduses viide, et mis juhtub siis, kui reegleid rikutakse. **Hendrik Põldoja** sõnas, et Keskkonnainspeksioon käsitleb rikkumisi veeseaduse järgi.

Jevgeni Ossinovski sõnas, et ta nõustub Heiki Kranichiga. Samuti soovis ta põhjendust, miks antud eelnõu on ajakriitiline ning vajab menetlemist eriolukorra ajal, samuti ei saa fraktsioonid küsida nõu spetsialistidelt. **Erki Savisaar** vastas, et oluline on uue sõnastuse olemasolu ja ettepanek on teine lugemine katkestada ning hiljem arutelu jätkata. Ka on ta ministeeriumist aru saanud, et eelnõukohane seadus võiks jõustuda 01.07.2020.

Erki Savisaar küsis ministeeriumite esindajatelt, kui oluline on jõustumise tähtaeg 01.07.2020. **Ain Soome** ütles, et kui vesiviljeluse määrus jõustub, siis sellega muudetakse arvestusmetoodikat ning uus metoodika tõstab vesiviljeluse saastetasu ilma keskkonnatasude seaduse muudatuste jõustumiseta 10 kordseks. **Hendrik Põldoja** lisas, et keskkonnatasude seadus võimaldab saasteainete koguseid hinnata arvestuslikult või mõõdetult. Hetkel kasutatakse vesiviljeluses mõõtmispõhist saasteainete koguste määramist ning kui võetakse vastu asjakohane määrus, siis hakatakse rakendama saastekoormuse hindamiseks söödapõhist arvutuslikku meetodit, mille järgi on saadud kogused suuremad praegu mõõdetavatest. Maksimaalne veekeskonda heita lubatud saasteainete aastane kogus kehtestatakse veeloaga. Kavas ei ole lõpetada kehtivates lubades mõõtmisel põhinevat saasteainete koguste määramist, mistõttu ei tõuse kehtivate lubade omanikel saastetasu.

Heiki Kranich sõnas, et ta ei näe eelnõus seost veeloaga ja kui see on määru tasemel, siis seaduses otsest viidet selle kohta ei ole ja ta ei näe ka eelnõus otsest viidet selle kohta, et kui loas ettenähtud piirmäärasid ületatakse, mis siis juhtub.

Otsustati:

2.1. Esitada eelnõule (109 SE) komisjonipoolne muudatusettepanek järgmises sõnastuses:

Asendada eelnõu § 1 tekst uue tekstiga järgmises sõnastuses:

„Keskkonnatasude seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 esimese lause lõppu lisatakse sõnad „ ning keskkonnakasutuse eesmärgist ja viisist“ ;

2) paragrahvi 17 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Saastetasu ei rakendata kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1-4 nimetatud aineid ja ühendeid viiakse veekogusse, põhjavette või pinnasesse elusorganismide, sealhulgas taimede, loomade ja seente kasvatamiseks.““

Hääletustulemus: (poolt 4: Igor Kravtšenko, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar; vastu 2: Heiki Kranich, Jevgeni Ossinovski; erapooletu: Yoko Alender, Mart Võrklaev).

Erki Savisaar tegi ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 06.04.2020 juhul, kui juhatus selle kinnitab (poolt 4: Erki Savisaar, Üllar Saaremäe, Siim Pohlak, Igor Kravtšenko,; vastu 4: Yoko Alender, Heiki Kranich, Jevgeni Ossinovski, Mart Võrklaev). Ettepanek ei saanud poolthälteenamust ja komisjon selles osas otsust vastu ei võtnud.

3. Kollektiivne pöördumine „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035“ vastuskirja heakskiitmine

Erki Savisaar sõnas, et kollektiivsele pöördumisele saadetakse vastuskiri, kus keskkonnakomisjon toetab kollektiivse pöördumise algatajate arvamust, et Eesti peab saavutama kliimaneutraalsuse võimalikult kiiresti teaduspõhiste ja kogu ühiskonda kaasavate õiglaste lahenduste kaudu. Keskkonnakomisjoni jaoks on oluline arutada kliimateemat ka Riigikogu täiskogus ning seda tehakse pärast eriolukorra lõppemist.

Otsustati:

3.1. Kiita heaks kollektiivse pöördumise „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035“ vastuskiri (konsensus: Yoko Alender, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar, Mart Vörklaev).

(allkirjastatud digitaalselt)
Erki Savisaar
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija